

AINEVALDKOND “SOTSIAALAINED”

1. VALDKONNAPÄDEVUS

Sotsiaaalainete pädevusega taotletakse õppija toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest. (uuest üldosast, lk 1)

Sotsiaaalainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, väärtustab isamaalisust ja on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti ja Võrumaa kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija;
- 8) võtab vastutuse inimesena, kodanikuna, perekonna- ja ühiskonnaliikmena.

2. ÕPPEAINED JA MAHT

Ainevaldkonna õppeained on ajalugu, inimeseõpetus ja ühiskonnaõpetus. Õppeained jagunevad kohustuslikeks kursusteks (põhikursused), moodul- ja valikkursusteks.

Kohustuslikud kursused kooliastmes on järgmised:

- ajalugu I. “Üldajalugu”.
- ajalugu II. “Eesti ajalugu I (esiajast kuni 17. sajandi alguseni)”.
- ajalugu III. “Eesti ajalugu II (17. saj algusest kuni 20. saj alguseni)”.
- ajalugu IV. “Lähiajalugu I - Eesti ja maailm 20. sajandi I poolel”.
- ajalugu V. “Lähiajalugu II - Eesti ja maailm 20. saj II poolel”.
- ajalugu VI. “Lähiajalugu III - 20. saj arengu põhijooned: Eesti ja maailm”.
- ühiskonnaõpetus I. “Ühiskonna areng ja demokraatia”.
- ühiskonnaõpetus II. “Majandus ja maailmapoliitika”.
- inimeseõpetus. “Perekonnaõpetus”.

Sotsiaalainete moodulkursus on “Inimene ja ühiskond”:

- G2 “MINA ja ühiskond”: “Ühiskonna mõju inimesele”, “Mina ja majandus” ja “Kirjalik ja suuline suhtlus”.
- G3 “Mina ja ÜHISKOND”: “Inimene ja õigus”, “Globaliseeruv maailm” ja “Digiteenused”.

Sõltuvalt õppeaastast on õpilasel võimalik valida sotsiaalainete valdkonnast järgmisi valikkursusi:

- arheoloogia
- psühholoogia I ja II
- rahatarkus
- majandusõpetus
- ettevõtlusõpetus
- finantsmajandus ja investeerimine
- ettevõtlik ettevõtja ja trikkidega turundaja
- turundus
- digiturundus
- Eesti õigussüsteemist läbi praktiliste näidete
- taastav õigus ja noortekohtute mudel
- kuidas suhelda ning esineda julgelt ja nutikamalt?
- usundiõpetus: “Eesti usuline maastik”, “Inimene ja religioon”
- nädal Päästeametis
- vaimse tervise impro
- eluks valmis
- harjumuste meistriklasse

G1 õpilastele toimub kevadel kohustuslik paikkondlikku identiteeti mõtestav kursus “Mina, minu juured ja Võrumaa” ja G2 õpilastele riigikaitse kursus.

3. KIRJELDUS JA VALDKONNASISENE LÕIMING

Sotsiaallainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Õppe korraldamisel lähtutakse Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest. Sotsiaallainete õppimine aitab arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaallainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku inimesena ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaallainete teemade käsitlemisega toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist ühiskonnas.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õpilasi, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajaloõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Kooli tasandil rõhutatakse isamaalisust.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust ja austust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaatelistes küsimustes.

Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, tundma perekonna rolli ühiskonna ning inimese elus, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimestega, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat, on valmis ühiskonnaelus osalema, võtab vastutuse oma otsuste ja valikute eest ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil; kes teeb majanduslikke otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult, oskab elatada ennast ja oma peret, teenida tulu, maksab kohusetundlikult makse ja panustab selle kaudu ühiskonna arengusse. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja konstruktiivsete lahenduste leidmise oskus.

Õppeaasta igal perioodil toimub humanitaarainete viktoriin, kus ühe bloki moodustavad sotsiaalsained. Igal aastal toimub ajaloo- või ühiskonnaõpetuse olümpiaad ja Riigikohtu kaasuskonkurss. Igal aastal on õpilastel võimalus uurimistöö raames valida pereliikmete või kodukohaga seotud uurimisteemasid. Õpilastel on võimalik osaleda uurimistööde võistlusel.

4. ÕPPEAINETE LÕIMINGU VÕIMALUSED TEISTE AINEVALDKONDADEGA

Sotsivaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste:

- 1) kultuuri- ja väärtuspädevus;
- 2) sotsiaalne ja kodanikupädevus;
- 3) enesemääratluspädevus;
- 4) õpipädevus;
- 5) suhtluspädevus;
- 6) matemaatikapädevus;
- 7) ettevõtlikkuspädevus;
- 8) digipädevus

kujundamine ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ning nende rakendamine on täpsustatud ainete õppeprotsesside kirjeldustes.

Keel ja kirjandus. Sotsiaallaineid õppides ja valdkonna materjaliga töötades arendatakse õpilase suutlikkust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; arendatakse arutlemise, tõlgendamise ja teksti kriitilise analüüsi oskust, info oskusliku hankimise ja selle kriitiline hindamise oskust. Õpilasi õpetatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt. Tööde kirjutamisel nõutakse korrektset keelekasutust ja õigekirja reeglitest kinnipidamist. Ajaloo ja ajastu ühiskondlik-poliitiliste olude tundmine aitab mõista kirjandusteost, selle sisu, probleemistikku ning sõnumit. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüsimine aitab mõista ajaloosündmusi ja ühiskonnaelu arengut, toetab õpilase maailmapildi kujunemist. Ajalootundides tõmmatakse paralleele ja tuuakse näiteid ka ilukirjandusest. Keeletundides kinnistatakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute ning ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme (n ajalooõpetaja saab eesti keele 100 sõna töösse vajalikke sõnu anda).

Võõrkeeled. Võõrkeelte tundmine aitab mõista ja seletada sotsiaalvaldkonna võõrsõnavara ning kasutada võõrkeelseid allikaid infootsingus ja uurimuslikus tegevuses. Õpilastel on inglise keele kodulugemise raames võimalus omandada teadmisi erinevate maade, sündmuste ja isikute ajaloost. Sotsiaallained toetavad emakeelse teabega paljusid võõrkeele teemasid (nt omariiklus ja kodanikuks olemine, riigikaitse; põhirahvus, muukeelne elanikkond, uusimmigrandid; mitmekultuuriline ühiskond; rahvuslik identiteet; EL liikmeks olemine; väärtushinnangud jne). Võõrkeeli oskav õpilane suudab kasutada erinevaid võõrkeelseid teabeallikaid, saades sel moel materjali uurimuslikuks tegevuseks ajaloos ja ühiskonnaõpetuses. Sotsiaallainetes omandatud infot/teavet saab õpilane esitada võõrkeelte tundides ja vastupidi. Ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kasutab nt inglisekeelset materjali (tekst, videomaterjal, graafikud) ainetunnis. Õpilastel on võimalik osaleda sotsiaalvaldkonna rahvusvahelistes projektides.

Matemaatika. Sotsiaallainetes väärtustatakse matemaatilist käsitlust kui analüüsimeetodit: oskus probleeme esitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuste tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada; oskus teksti konspektiivselt (matem sümboleid jms) kasutades üles kirjutada. Lõimingu kohti: ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitamine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid).

Loodusained. Sotsiaallainete õppimine aitab mõista kattuvaid alateemasid: geograafilise asendi ja looduskeskkonna mõju inimühiskonna arengule, rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonna probleemide märkamine, mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku, sh loodushoidliku eluviisi väärtustamine.

Kunstiained. Eesti, Euroopa ja erinevate maailma rahvaste kultuuri teemade käsitlemine ja kultuuriloomingu väärtustamine kunstiainetes aitab kaasa tervikpildi kujunemisele; rahvakultuur, loominguline eneseväljendusoskus.

Kehaline kasvatus. Suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastutel. Kaaslastesse salliva suhtumise arendamine, ausa koostöö põhimõtete järgimine.

5. ÕPPETEGEVUSE KAVANDAMINE JA KORRALDAMINE

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu nii ainesiseselt kui ka teiste õppeainetega ja läbivate teemade abil (nt õpetaja tutvustab kursuse ainekava kursuse alguses);
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ning jätab piisavalt aega nii huvitegevuseks kui ka puhkuseks (nt planeeritakse õpilaste hindamine kursuse alguses ja märgitakse see esimese tunni sissekandesse);

- 3) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd, õppekäigud, praktilised tööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtleivateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni (nt suunatakse õpilasi osalema olümpiaadidel või ainevõistlustel, vajadusel antakse õpilasele konsultatsioone);
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid IKT-l põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid (nt aineõpetaja koostöö);
- 6) laiendatakse õpikeskkonda (nt korraldatakse õppekäike; tellitakse kooli näitusi, arvestatakse aineõpetaja soovitustega raamatukogu täiendamisel; kutsutakse kooli esinema valdkonna spetsialiste ja vilistlasi; toetatakse praktikantide juhendamist koolis);
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid;
- 8) arvestatakse õpilaste võimeid ja suutlikkust ning kohalikku eripära ja ühiskonnas toimuvaid muutusi (nt võimaldatakse õpilasele kooli esindamist ainevaldkonnas, ainealaseid konsultatsioone, vajadusel individuaalset õppeplaani, distantsoõpet);
- 9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid (nt kooli väärtused);
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane (nt õpilased töö- ja tudengivarjudeks, ettevõtete ning organisatsioonide külastamine, vabatahtlik töö kogukonnas).

7. HINDAMINE

Eristav protsendiline (viiepallisüsteemis) vastavalt Võru Gümnaasiumi hindamiskorrale. Kursus hinnatakse kokkuvõtvalt eristavalt (viiepallisüsteemis + märkuste lahtris protsent). Kursusehinde kujunemise täpsustab aineõpetaja. Stuudiumis kursuse 1. sissekandes, kus selgitab osaoskuste tööde arvu ning hinde kujunemise viisi.

Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.